

*საქართველოს დაცული ტერიტორიების სისტემის ფინანსური მდგრადობის ხელშეწყობა
ტექნიკური დახმარების საგრანტო ხელშეკრულება*

საქართველოს შერჩეულ დაცულ ტერიტორიებზე ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის გეგმა, 2020-2029

მომზადებულია: ირაკლი შავგულიძის მიერ (თარგმანი ხ. წიკლაურის)

კონტრაქტი: CNF/2020/TAGA-GEO-108

წარდგენილია: 23 დეკემბერი, 2020

შინაარსი

1	შესავალი	3
2	ბიომრავალფეროვნების ინდიკატორების შერჩევა და პრიორიტეტიზაცია სამიზნე ტერიტორიებზე	3
2.1	მიდგომა და მეთოდოლოგია	3
2.2	ფაუნის სახეობები	5
2.3	ფაუნის სახეობები	6
2.4	ფლორა, ჰაბიტატები და ტყის პათოგენები	8
2.5	ზურმუხტის სახეობა	8
2.6	მონიტორინგის 10 წლიანი გეგმის შემუშავება	9
3	მონიტორინგის გეგმა 2020-2029 წწ	12
4	პოტენციური განმახორციელებელი პარტნიორები, ხარჯთაღრიცხვა და პოტენციური დაფინანსების წყაროები	16
5	გეგმის განხილვა და შეფასება	23
	დანართი 1. მაღალი პრიორიტეტულობით გამორჩეული ინდიკატორები სპეციალიზებული მონიტორინგის აქტივობებისათვის	24
	დანართი 2. ფლორის, ჰაბიტატების და ტყის პათოგენების ინდიკატორების მოკლე ჩამონათვალი	40

1 შესავალი

კავკასიის ბუნების ფონდსა (CNF) და ავტორს შორის 2020 წლის 15 მაისს ხელმოწერილი ტექნიკური დახმარების საგრანტო ხელშეკრულების ერთ-ერთ მიზანს წარმოადგენდა ინდიკატორების მოკლე სიისათვის 10 წლიანი მონიტორინგის გეგმის მომზადება შეთანხმებული მონიტორინგის მეთოდოლოგიების თანხლებით შერჩეული პრიორიტეტული ინდიკატორებისათვის. გეგმა უნდა მოიცვას შემდეგ დაცულ ტერიტორიებს: ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკი, ჯავახეთის დაცული ტერიტორიები, ვაშლოვანის დაცული ტერიტორიები, ყაზბეგის დაცული ტერიტორიები (ყაზბეგის ეროვნული პარკი და ბუნების ძეგლები), ალგეთის დაცული ტერიტორიები, ფშავ-ხევსურეთის დაცული ეროვნული პარკი, თუშეთის დაცული ტერიტორიების კომპლექსი (თუშეთის დაცული ტერიტორიები და თუშეთის დაცული ლანდშაფტი), მტირალას ეროვნული პარკი, კინტრიშის დაცული ტერიტორიები და მაჭახელას ეროვნული პარკი.

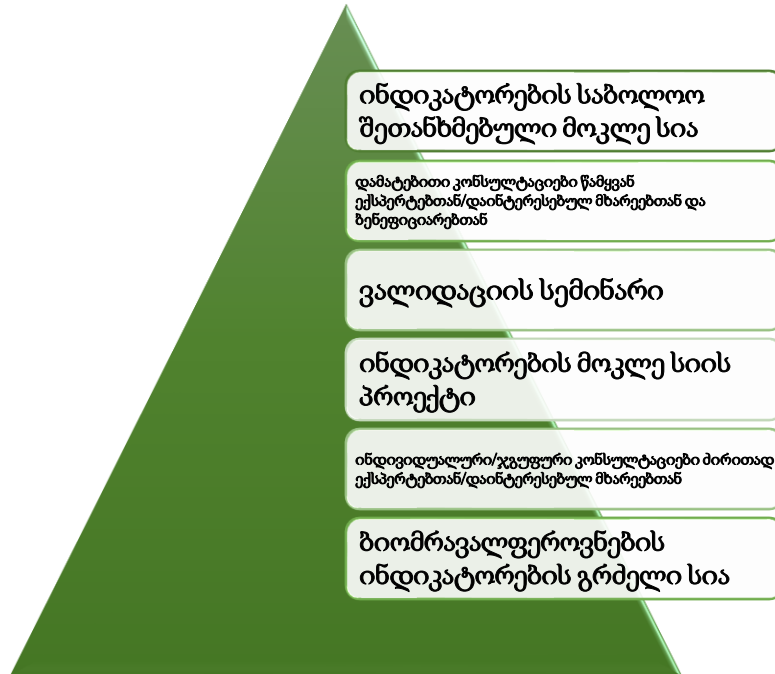
2 ბიომრავალფეროვნების ინდიკატორების შერჩევა და პრიორიტეტიზაცია სამიზნე ტერიტორიებზე

2.1 მიდგომა და მეთოდოლოგია

ბიომრავალფეროვნების ინდიკატორების პრიორიტეტული მოკლე სია სამიზნე დაცული ტერიტორიებისათვის შემუშავდა დავალების წინა ეტაპებზე, პროცესში მკაცრად დაცული იქნა ყველა ძირითადი დაინტერესებული მხარის შესაბამისი/რელევანტური ექსპერტის მონაწილეობა, ჩამოყალიბდა მჭიდრო თანამშრომლობა და ჩატარდა ერთობლივი მუშაობით მთავარ ბენეფიციარებთან - გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო (MEPA) და საქართველოს დაცული ტერიტორიების სააგენტო (APA).

საქართველოს დაცულ ტერიტორიებზე ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგთან დაკავშირებით წარსული ძალისხმევისა და მიღებული გაკვეთილების ანალიზმა აჩვენა, რომ კრიტიკულად მნიშვნელოვანია, რომ თითოეული შერჩეული სახეობა ან ჰაბიტატი იყოს (i) სწორად შერჩეული ბიოლოგიური თვალსაზრისით და გამოდგება წარმოდგენილი დაცული ტერიტორიის ეფექტური და ადაპტირებული მართვის/მენეჯმენტის მიზნის მისაღწევად, რაც გულისხმობს იმას, რომ პროცესი უნდა იმართებოდეს ექსპერტების მიერ და (ii) მართვის თვალსაზრისით პრაქტიკული და ადეკვატური და ხელმისაწვდომი რესურსი უნდა იყოს.

აქედან გამომდინარე, პროცესში ჩართული იყო ყველა შესაბამისი წამყვანი ექსპერტები, როგორც ძირითადი დაინტერესებული მხარე, რათა რამდენიმე თანმიმდევრული ეტაპზე შემუშავებული ყოფილიყო საბოლოოდ შეთანხმებული ბიომრავალფეროვნების ინდიკატორების პრიორიტეტული (მოკლე) სია (იხ. ნახ. 1).

ნახ. 1. ბიომრავალფეროვნების ინდიკატორების შეთანხმებული პრიორიტეტული სიის შერჩევის პროცესი.

ინდიკატორების პრიორიტეტიზაციის მიზნით მომზადდა კრიტერიუმების პროექტი, რომელიც შემდეგ ფაქტორებზე დაყრდნობით: არსებული დაცული ტერიტორიების მართვის გეგმები, პრაქტიკულობა, ეკონომიკური ეფექტურობა, მიღწევადობა (რეალურად შესასრულებელი), მიზანშეწონილობა, ეროვნული და საერთაშორისო დონის მნიშვნელობა, კავშირი ეროვნული ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის სისტემასთან და ა.შ. კრიტერიუმები. კრიტერიუმები დაჯგუფდა ორ ძირითად კატეგორიად: (1) ტექნიკური კრიტერიუმები და (2) მართვის კრიტერიუმები.

შემდეგ კრიტერიუმების სამუშაო ვერსია განიხილებოდა ბენეფიციართან (დაცული ტერიტორიების სააგენტო APA, სამინისტრო MEPA), ძირითად დაინტერესებულ მხარეებთან და ბოტანიკისა და ზოოლოგიის ყველა შესაბამისი დარგის წამყვან საველე ექსპერტებთან, რომლებსაც გააჩნდათ დაცულ ტერიტორიებთან და/ან ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის დარგში მუშაობის გამოცდილება.

ჩვენს მიერ იმართებოდა ინდივიდუალური ან ჯგუფური ვირტუალური შეხვედრები (სკაიპის ან ზუმის საშუალებით) როგორც კედელი, როგორც ფიზიკური შეხვედრები. ფლორისა და ჰაბიტატის ექსპერტების მიერ აღნიშნული იქნა, რომ მიუხედავად იმისა, რომ შემოთავაზებული ტექნიკური კრიტერიუმები ორიენტირებული იყო კონკრეტულ სახეობებზე, და, სავარაუდოდ, შეესაბამებოდა ფაუნის ინდიკატორ სახეობებს, ისინი ნაკლებად რელევანტური იყო ფლორის სახეობებისთვის, რადგან ფლორის სპეციფიკური სახეობები ან ჰაბიტატის სპეციფიკური ტიპები ნაკლებად სავარაუდოა, რომ კარგი ინდიკატორი ყოფილიყო დაცულ ტერიტორიებზე ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგისათვის.

ამდენად, სრულიად განსხვავებული მიდგომა იყო შემოთავაზებული ფლორის ბიომრავალფეროვნების ინდიკატორების იდენტიფიცირებისთვის, კერძოდ, ცალკეულ სახეობებზე ფოკუსირების ნაცვლად

შემდეგი ფართო კლასების ან და ჯგუფების გამოყენება: მდელოები, ტყეები და ინვაზიური მცენარეები.

ამრიგად, დაცულ ტერიტორიებზე ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგისთვის ფლორის ინდიკატორების იდენტიფიცირების პროცესი ეფუძნებოდა სწორედ ამ მიდგომას. მართვის/მენეჯმენტის კრიტერიუმები იგივე დარჩა.

საბოლოო შეთანხმებული ტექნიკური და მენეჯმენტის კრიტერიუმები ფაუნის ინდიკატორებისთვის იყო შემდეგი:

I. სამეცნიერო და კონსერვაციის კრიტერიუმები:

- ინდიკატორები (ე.ი. ფაუნის სახეობები) გამოვლენილი სამიზნე დაცული ტერიტორიების მართვის გეგმებში.
- დაცული ტერიტორიებზე საფრთხისა და ზეწოლის ინდიკატორები, როგორცაა ბრაკონიერობა, გადაჭარბებული მოვება, პათოგენები/მავენებლები, ტყით სარგებლობა/მერქნის (ხე-ტყის ჭრა) მოპოვება, ტურიზმი, კლიმატის ცვლილება და ა.შ.
- ეროვნული მნიშვნელობა – სახეობები, რომლებიც შეტანილია ეროვნულ „წითელ ნუსხაში“ ან აქვთ გამორჩეული ეკონომიკური ან სოციალური მნიშვნელობის მქონე სახეობები და ა.შ.
- საერთაშორისო და რეგიონალური მნიშვნელობა – ბერნის კონვენციის მუდმივმოქმედი კომიტეტის Nინ რეზოლუციაში ჩამოთვლილი სახეობები (ე.წ. ზურმუხტის ქსელის სახეობა).
- ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის ეროვნული სისტემის ინდიკატორები.

II. მენეჯმენტის /მართვის კრიტერიუმები:

- პრაქტიკულობა – *რამდენად ეფექტურია მონიტორინგის შედეგების თარგმნა წარმოდგენილი დაცული ტერიტორიების მენეჯმენტში ასასად?*
- ხარჯების ეფექტურობა – *რა არის ხელმისაწვდომი მეთოდები (ისეთები, რომლებსაც შეუძლიათ სანდო შედეგების მოტანა) და რამდენად ხელმისაწვდომი და ეკონომიკურად ეფექტურია ისინი ?*
- მიზანშეწონილობა – *გვეჩვენა თუ არა საკმარისი ადამიანური და ფინანსური რესურსები ინდიკატორის განსახორციელებლად?*

2.2 ფაუნის სახეობები

პირველი ნაბიჯი იყო ბიომრავალფეროვნების ინდიკატორების პირველადი (გრძელი) სიის შექმნა, რომელიც მოგვიანებით განიხილებოდა მთავარ ექსპერტებთან და დაინტერესებულ მხარეებთან. ჩვენ გავაანალიზეთ ყველა არსებული ინფორმაცია და დოკუმენტი, როგორცაა სამიზნე დაცული ტერიტორიების მართვის გეგმები (ან მსგავსი დოკუმენტები) და სხვა სამართლებრივი ან პოლიტიკის დოკუმენტები, რომლებშიც ჩამოყალიბებულია PA-ს მიზნები და ამოცანები და აღწერილი იყო ძირითადი ღირებულებები, ასევე მიმდინარე საფრთხეები და პრიორიტეტები. . შემდეგ ჩვენ შევადგინეთ ბიომრავალფეროვნების ინდიკატორების გრძელი სამუშაო სია თითოეული სამიზნე ტერიტორიისთვის, რათა საბაზისო ინფორმაცია ყოფილიყო შემდგომი პრიორიტეტებისთვის. ეს სია იყო ორგანიზებული ცხრილის სახით და მოიცავდა ინდიკატორის (სახეობა/ჰაბიტატის) ფაქტობრივი ან სავარაუდო სტატუსის აღწერას, თუ ეს შესაძლებელია, აგრეთვე პოტენციურ ან ფაქტობრივ ზეწოლას, რომელიც გავლენას ახდენს მათზე. თითოეული ინდიკატორის მიმდინარე და პოტენციური საფრთხის გაგება დაგვეხმარება გავაანალიზოთ მიზეზობრივი კავშირი ინდიკატორის მდგომარეობასა და

საფრთხეებს/ზეწოლებს შორის, ასევე განვმარტოთ მენეჯმენტის ეფექტურობის გაუმჯობესების პოტენციალი, ანუ მენეჯმენტის შესაძლო პასუხები, რომლებიც შეიძლება შემოთავაზებული იყოს რათა შემცირდეს ზეწოლა/საფრთხეები და საბოლოოდ გააუმჯობესოს ინდიკატორის მდგომარეობა.

შერჩევის კრიტერიუმების პროექტთან ერთად, ინდიკატორების ზემოაღნიშნული მოკლე სია განიხილებოდა ბენეფიციართან (APA, MEPA), ძირითად დაინტერესებულ მხარეებთან და წამყვან ბოტანიკოსებთან და ზოოლოგებთან, რომლებსაც აქვთ PA-ებთან მუშაობის გამოცდილება და/ან ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის სფეროში.

ძირითადი ექსპერტებისგან მიღებული კომენტარები და წინადადებები გაანალიზდა და ჩართული იყო ინდიკატორების პირველად სიაში, რათა შეიქმნას ინდიკატორების პრიორიტეტული მოკლე სიის პროექტი. მოგვიანებით მოკლე სიის პროექტი წარმოდგენილი იყო ფაუნის ინდიკატორების ვალიდაციის საბოლოო სემინარზე, რომელსაც ესწრებოდა ძირითადი ექსპერტებისა და დაინტერესებული მხარეების უმრავლესობა. სემინარის დროს მიღებული დამატებითი კომენტარები დაეხმარა ფაუნის ინდიკატორების მოკლე სიის დასრულებას.

მოკლე სიის პროექტის განახლებაზე მუშაობისას აღინიშნა, რომ (i) პრიორიტეტული ინდიკატორების ახალი მოკლე სია კვლავ შეიცავდა ინდიკატორების საკმაოდ დიდ რაოდენობას, (ii) რამდენიმე ინდიკატორი ფაქტობრივად გადაფარავს საფრთხეებს/ზეწოლას ან მათ მდგომარეობას. შერჩეული იქნა პასუხის გასაცემად ან მიუთითოს (მაგ. კოდალა, ტყის დამურები და ციყვი შემოთავაზებული იყო ტყის მდგომარეობის მონიტორინგისთვის) და (iii) ზოგიერთ ინდიკატორს დასჭირდება სპეციალიზებული მიდგომა, ანუ ძალიან სპეციფიკური მონიტორინგის აქტივობები და ფრთხილად დაგეგმვა, ასევე გაწვრთნილი გამოცდილი დამკვირვებლები. არ იყოს მონიტორინგი რუტინული პატრულირების ან სხვა სახის აქტივობების მეშვეობით, რომლებიც უკვე მიმდინარეობს დასახლებებზე; სხვა ინდიკატორები, მეორეს მხრივ, არ მოითხოვენ ასეთ სპეციალიზებულ მიდგომას და უკეთესად იქნება მონიტორინგი სხვა საერთო აქტივობების საშუალებით - ასეთი ინდიკატორების სავსე მონაცემები შეიძლება შეგროვდეს, როგორც ისეთი საქმიანობის „ქვეპროდუქტი“, როგორცაა რეინჯერების პატრულირება, ბუნების დათვალიერება. გამარჯვებულები და ა.შ.

ზემოაღნიშნული ანალიზის საფუძველზე, ჩვენ შემდგომში დავახარისხეთ და პრიორიტეტულად ჩამოვთვალეთ მოკლე ჩამოთვლილი ინდიკატორები:

- (1) მაღალი პრიორიტეტული ინდიკატორები კონკრეტული მონიტორინგისთვის
- (2) საშუალო პრიორიტეტული ინდიკატორები კონკრეტული მონიტორინგისთვის
- (3) პრიორიტეტული ინდიკატორები არასპეციფიკური მონიტორინგისთვის.

შემდგომში ჩატარდა დამატებითი შეხვედრები ბენეფიციარებთან - APA და MEPA - ფაუნის ინდიკატორების მოკლე ჩამონათვალის დასასრულებლად (იხ. დანართი 1).

2.3 ფაუნის სახეობები

პირველი ნაბიჯი იყო ბიომრავალფეროვნების ინდიკატორების პირველადი (გრძელი) სიის შექმნა, რომელიც მოგვიანებით განიხილებოდა მთავარ ექსპერტებთან და დაინტერესებულ მხარეებთან. ჩვენ გავანალიზეთ ყველა არსებული ინფორმაცია და დოკუმენტი, როგორცაა სამიზნე დაცული ტერიტორიების მართვის გეგმები (ან მსგავსი დოკუმენტები) და სხვა

სამართლებრივი ან პოლიტიკის დოკუმენტები, რომლებშიც ჩამოყალიბებულია დაცული ტერიტორიების მიზნები და ამოცანები და აღწერილია ძირითადი ღირებულებები, ასევე მიმდინარე საფრთხეები და პრიორიტეტები. შემდეგ ჩვენ შევადგინეთ ბიომრავალფეროვნების ინდიკატორების გრძელი სამუშაო სია თითოეული სამიზნე დაცული ტერიტორიისთვის, რათა შეგვექმნა საბაზისო ინფორმაცია შემდგომი პრიორიტეტებისთვის.

ეს სია იყო ორგანიზებული ცხრილის სახით და მოიცავდა ინდიკატორის (სახეობა/ჰაბიტატი) ფაქტობრივი ან სავარაუდო სტატუსის აღწერას, თუ ეს შესაძლებელი იქნებოდა, ასევე შეფასებული იყო პოტენციური ან რეალური ზეწოლა, რომელიც გავლენას ახდენს მათზე.

თითოეული ინდიკატორის მიმდინარე და პოტენციური საფრთხის გაგება დაგვეხმარება: ინდიკატორის მდგომარეობასა და საფრთხეებს/ზეწოლებს შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირის გაანალიზებაში, ასევე მენეჯმენტის ეფექტურობის გაზრდის პოტენციალის დადგენაში, ანუ მმართველი ორგანოს მხრიდან შესაძლო რეაგირების ღონისძიებების განხილვაში, რომლებიც შესაძლებელია შეთავაზებული იქნას ზეწოლის/საფრთხეების შესამცირებლად და საბოლოოდ ინდიკატორის მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად.

შერჩევის კრიტერიუმების პროექტთან ერთად, ინდიკატორების ზემოაღნიშნული მოკლე სია განიხილებოდა ბენეფიციართან (APA, MEPA), ძირითად დაინტერესებულ მხარეებთან და წამყვან ბოტანიკოსებთან და ზოოლოგებთან, რომლებსაც გააჩნიათ დაცულ ტერიტორიებთან მუშაობის გამოცდილება და/ან ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგის სფეროში.

წამყვანი ექსპერტებისგან მიღებული კომენტარები და წინადადებები გაანალიზებული იქნა და ჩართული იქნა ინდიკატორების პირველად სიაში, ინდიკატორების პრიორიტეტული მოკლე სიის პროექტის შესაქმნელად. მოგვიანებით მოკლე სიის პროექტი წარმოდგენილი იყო ფაუნის ინდიკატორების ვალიდაციის საბოლოო სემინარზე, რომელსაც ესწრებოდა ძირითადი ექსპერტებისა და დაინტერესებული მხარეების უმრავლესობა. სემინარის დროს მიღებული დამატებითი კომენტარები დაგვეხმარა ფაუნის ინდიკატორების მოკლე სიის დასრულებაში.

მოკლე სიის პროექტის განახლებაზე მუშაობისას აღინიშნა, რომ (i) პრიორიტეტული ინდიკატორების ახლად შემოკლებული სია კვლავ შეიცავდა ინდიკატორების საკმაოდ დიდ ჩამონათვალს(ii),რამდენიმე ინდიკატორი ფაქტობრივად გადაფარავდა საფრთხეებს/ზეწოლას ან მათ მდგომარეობას. ზოგიერთი მათგანი რეაგირებისა და მითითებისათვის იქნა შერჩეული (მაგ. კოდალა, ღამურები (ტყის სახეობები) და ციყვი შემოთავაზებული იქნა ტყის მდგომარეობის მონიტორინგისთვის) და (iii) ზოგიერთ ინდიკატორს დასჭირდება სპეციალური/განსაკუთრებული მიდგომა, ანუ ძალიან კონკრეტული მონიტორინგის ღონისძიებების და სკურუპულიოზური/დეტალური დაგეგმვა, აქვე აღსანიშნავია, რომ საჭირო იქნება გაწვრთნილი გამოცდილი დამკვირვებლები, რადგანაც მათი დაკვირვებისათვის, ჩვეულებრივი დაცული ტერიტორიებისათვის დამახასიათებელი და დამკვიდრებული პატრულირებისა და სხვა სახის საქმიანობები არ კმარა;

სხვა ინდიკატორები, მეორეს მხრივ, არ მოითხოვენ ასეთ სპეციალიზებულ მიდგომას და უკეთესად იქნება მონიტორინგი სხვა საერთო აქტივობების საშუალებით - ასეთი ინდიკატორების სავსე მონაცემები შეიძლება შეგროვდეს, როგორც ისეთი საქმიანობის „ქვეპროდუქტი/ ან თანმდევი პროდუქტი“, როგორცაა რეინჯერების პატრულირება, ვიქტორინებში ან სხვადასხვა აქტივობებში გამარჯვებულების მიერ ბუნების დათვალიერების დროს და ა.შ.

ზემოაღნიშნულ მსჯელობა- ანალიზზე დაყრდნობით, მოვახდინეთ ინდიკატორების კლასიფიკაცია და ინდიკატორები პრიორიტეტების მიხედვით ჩამოვწერეთ მოკლე სიის სახით:

- (1) მაღალპრიორიტეტული ინდიკატორები კონკრეტული მონიტორინგისათვის;
- (2) საშუალო პრიორიტეტის ინდიკატორები კონკრეტული მონიტორინგისათვის;
- (3) პრიორიტეტული ინდიკატორები არასპეციფიკური მონიტორინგისათვის.

შემდგომში განხორციელდა ნებეფიციარებთან (დაცული ტერიტორიების სააგენტოს და სამინისტროს) დამატებითი შეხვედრები ფაუნის ინდიკატორების მოკლე სიის დასასწრულებლად (დანართი 1).

2.4 ფლორა, ჰაბიტატები და ტყის პათოგენები

ბოტანიკოსებისგან მიღებული კომენტარები და წინადადებები გაანალიზდა და ჩართული იყო ინდიკატორების პირველად სიაში ფლორის, ჰაბიტატებისა და ტყის პათოგენების ინდიკატორების პრიორიტეტული მოკლე სიის პროექტის ვერსიის შესაქმნელად.

ყველა წამყვანმა ბოტანიკოსმა გამოთქვა მოსაზრება მასზედ, რომ ტყის მონიტორინგი არის მეტად პრიორიტეტული ყველა იმ დაცული ტერიტორიისათვის, რომელსაც აქვს ტყით დაფარული ფართობები მეტი აქვთ, და რომ მონიტორინგი უნდა ეყრდნობოდეს მუდმივ სანიმუშო ფართობებს. ასევე შემოთავაზებული იქნა მოსაზრება მასზედ, რომ მონიტორინგი უნდა ემთხვეოდეს და შეთანხმებული იქნას (NFI-ეროვნული ტყის ინვენტარიზაცია) – პროცესთან, რომელიც ახლახან დაიწყო და, სავარაუდოდ, დასრულდება 2020 წლის ბოლოს (ამჟამად უკვე დასრულებულია- ქვეყნის ტყის ინვენტარიზაცია). NFI -ეროვნული ტყის ინვენტარიზაცია მოიცავს მთელს ქვეყანას, მათ შორის დაცულ ტერიტორიებს და თანამშრომლებს, აღრიცხვის მეთოდი - სანიმუშო ფართობების შერჩევის მეთოდი დაფუძნებულია ბადის პრინციპზე-ქსელზე, რომელიც მოიცავს 70-მდე ცვლადის ჩაწერას თითოეულ მუდმივ სანიმუშო ფართობზე. გვექონდა დამატებითი შეხვედრები ბენეფიციარებთან (დაცული ტერიტორიების სააგენტო და სამინისტრო), ასევე ეროვნული ტყის ინვენტარიზაციის ექსპერტებთან და პროექტის ლიდერებთან.

მიღწეული იყო კონსენსუსი იმის შესახებ, რომ დაცულ ტერიტორიებზე ტყის მონიტორინგის აქტივობები უნდა იყოს ჰარმონიზებული NFI- ეროვნულ ტყის ინვენტარიზაციის დოკუმენტთან, ხოლო სინჯის აღების პროცესის გაძლიერება სინჯის აღების ბადის შევიწროვებით 3.6 კმ-დან 1.8 კმ-მდე, გაზრდის სანიმუშო ნაკვეთების რაოდენობას. მოეწყო დამატებითი შეხვედრების სერია ექსპერტებთან და ბენეფიციარებთან და შემუშავდა ფლორის, ჰაბიტატების და ტყის პათოგენების ინდიკატორების საბოლოო მოკლე სია (იხ. დანართი 2).

2.5 ზურმუხტის სახეობა

თითოეულ სამიზნე დაცულ ტერიტორიას აქვს ზურმუხტის რამდენიმე სახეობა - სახეობა, ჩამოთვლილი ბერნის კონვენციის მუდმივმოქმედი კომიტეტის რეზოლუციაში No6. ზოგიერთი დაცული ტერიტორია წარმოდგენილია 20-ზე მეტი ზურმუხტის სახეობით. რადგანაც ქვეყანა ვალდებულია ბერნის კონვენციის თამახმად განახორციელოს ყველა სახეობის მონიტორინგი, მათ შორის რეზოლუცია №6-ში შეტანილი სახეობები, ექსპერტების აზრით, ბევრი მათგანი არ შეიძლება გამოყენებულ იქნას როგორც დაცული ტერიტორიის ინდიკატორი მენეჯმენტის ეფექტურობისთვის ან ადაპტირებულ მენეჯმენტზე მათი ეკოლოგიის ან პოპულაციის ამჟამინდელი სტატუსის გამო - ზოგიერთი სახეობა იმდენად იშვიათია, რომ მათი გამოყენება რუტინული მონიტორინგისთვის შეუძლებელია. მეორეს მხრივ, ზურმუხტის ზოგიერთი სახეობა, როგორცაა მურა დათვი, ფოცხვერი, ნიამორი და რამდენიმე კოდალა შერჩეული იქნა მაღალი ან საშუალო პრიორიტეტის ინდიკატორებად სამიზნე ტერიტორიებზე.

2.6 მონიტორინგის 10 წლიანი გეგმის შემუშავება

ფაუნისა და მცენარეების, ჰაბიტატების და ტყის პათოგენების შეთანხმებული მოკლე ჩამონათვალის საბოლოო მიმოხილვამ და სინთეზმა გამოავლინა ინდიკატორების შემდგომი და საბოლოო პრიორიტეტულობის საჭიროება. მიუხედავად იმისა, რომ იდეალური ვარიანტი იყო, აშკარა იყო, რომ ყველა შეთანხმებული პრიორიტეტული ინდიკატორის განხორციელება არაპრაქტიკული და ხარჯთაღრიცხვის თვალსაზრისით არაეფექტური იქნებოდა. ფაუნის სიიდან გარკვეული მოკლე ჩამონათვალის მაჩვენებლების შეფასება *vis -à- vis* მცენარეთა და ჰაბიტატის მაჩვენებლებმა აჩვენა გარკვეული გადაფარვები და მოხდა პოტენციური გაორმაგება. მაგალითად, კოდალა შეირჩა, როგორც ტყის ეკოსისტემის ჯანმრთელობის კარგი ინდიკატორი. თუმცა, ტყის მონიტორინგის შემოთავაზებული მეთოდოლოგია უკვე შეეხებოდა ამ საკითხს და დამატებით უზრუნველყოფდა ინფორმაციას ტყის დიდი ცვლადებადობის შესახებ.

მაშასადამე, პირველი ნაბიჯი ის იყო, რომ გამოგვევლინა „დუბლირება“, რომელიც „დაწყვილებული ინდიკატორები“ მოიცავდა „სადოვრებზე და მდელოებზე კურდღლის მონიტორინგი და სადოვრების მონიტორინგი სანიმუშო ფართობებზე“.

შემდეგ ჩვენ განვიხილეთ თითოეული განსახილველი ინდიკატორისთვის საჭირო ხარჯები და საერთო ძალისხმევით ისევე როგორც ინფორმაცია, რომელიც მიიღება მათი ბიომრავალფეროვნების ინდიკატორად გამოყენებისას. ქვემოთ მოყვანილი მატრიცა აჩვენებს ამ პროცესს, მაგალითად გამოდგება ტყის მონიტორინგისათვის კოდალას მაგალითი.

ფაუნის შემოკლებული ინდიკატორების მოკლე სიის შეფასებისას დაპირისპირებამ-შედარებამ მცენარეების და ჰაბიტატების ინდიკატორებთან გვიჩვენა გარკვეულ წილად დუბლირება ან პოტენციური დუბლირება. მაგალითისათვის, კოდალები იქნა შერჩეული ტყის ეკოსისტემების კარგი ინდიკატორებად. ამასთანავე, ტყის მონიტორინგის შემოთავაზებული მეთოდოლოგია მოგვცემდა საშუალებას გადაგვეჭრა ეს პრობლემა, და ასევე მოგვცემდა ტყის სხვადასხვა ცვლადების მონაცემებს.

კოდალა

ტყის მონიტორინგი მუდმივ
სანიმუშო ფართობებზე

ობიექტი	ტყის ეკოსისტემის სიჯანსაღის (ფიტოსანიტარული მდგომარეობა) მონიტორინგი	ტყის ეკოსისტემის ჯანმრთელობის მონიტორინგტყის ეკოსისტემის სიჯანსაღის (ფიტოსანიტარული მდგომარეობა) მონიტორინგი
თითო შეფასების ღირებულება ადამიანური რესურსები	შედარებით დაბალი მომზადებული დამკვირვებლები; საექსპერტო მონაცემების ანალიზი.	შედარებით მაღალი გამოცდილი მეტყვევები; საექსპერტო მონაცემების ანალიზი
სიხშირე	3 წელიწადში ერთხელ	10 წელიწადში ერთხელ
მიღებული ინფორმაცია	ხმელი საშეშე ძირნაყარი მერქნის რაოდენობა და ასევე ტყის შემადგენლობის ცვლილების შესაძლებლობა; მონაცემები კოდალას სახეობების შესახებ. ზოგიერთი მათგანი ზურმუხტის სახეობაა. და ა.შ.	ტყის შემადგენლობის დეტალური ინფორმაცია და ინფორმაცია მისი ეკოლოგიური მდგომარეობის შესახებ; (პროტოკოლი მოიცავს 70-მდე ტყის ღირებულების მაჩვენებელს/ მახასიათებლებს). Distribution of concrete forest habitat types many of which are Emerald habitats. Etc. ზოგიერთი კონკრეტული ტყის ჰაბიტატების ტიპების გავრცელება, რომელთაგან უმეტესობა ზურმუხტის ქსელის ჰაბიტატია. და ა.შ.

ანალიზის შედეგად ცხადი გახდა, რომ კოდალას მონიტორინგის აქტივობების განხორციელების ღირებულება უფრო დაახლოებით 1 შეფასების ტოლფასით დაბალი იყო ტყის მონიტორინგის ღირებულებასთან შედარებით, მაგრამ მაღალი სიხშირის გამო, შეფასების ჯამური საერთო ღირებულება 10 წლის განმავლობაში დიდად არ განსხვავდებოდა ტყის შეფასებისაგან. გარდა ამისა, ტყის მონიტორინგი მოგცემს უამრავ დეტალურ მონაცემს ტყის შესახებ, რაც აჭარბებს კოდალას, ინდიკატორად გამოყენების საჭიროებას.

საბოლოოდ, პროექტთან და მთავარ ბენეფიციარებთან - სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს და გარემოს დაცვის და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან დეტალური კონსულტაციების შედეგად, გადაწყდა, რომ 10-წლიანი მონიტორინგის გეგმის მიზნებისთვის უპირატესობა მიენიჭა ტყის მონიტორინგს და არა კოდალას. შესაბამისად, შესაძლებელი ტყის მონიტორინგის განხორციელება მაქსიმალურად ბევრ პარკში, განსაკუთრებით ისეთ შემთხვევებში, როდესაც არსებობს ტყის დეტალური მონიტორინგის საჭიროება, და კოდალას მონიტორინგის ჩატარება სხვა პარკებში. ანალოგიურად, გადაწყდა 10-წლიან გეგმაში მდელოების მონიტორინგი და არა კურდღლის ან / და ფრინველების.

3 მონიტორინგის გეგმა 2020-2029 წწ

ინდიკატორი	პარკი	2020 წელი	2021 წელი	2022 წელი	2023 წელი	2024 წელი	2025 წელი	2026 წელი	2027 წელი	2028 წელი	2029 წელი
მურა დათვი (<i>Ursus arctos</i>)	ალგეთის ეპ				x					x	
	მტირალას ეპ			x					x		
	მაჭახელა ეპ			x					x		
	კინტრიშის დტ			x					x		
	ვაშლოვანის დტ				x					x	
	ფშავ-ხევსურეთის ეპ				x					x	
	ლაგოდეხის დტ				x					x	
	ყაზბეგის ეროვნული პარკი				x					x	
	ბორჯომ-ხარაგაულის ეპ			x					x		
წიამორი (<i>Capra aegagrus</i>)	თუშეთის ეპ და თუშეთის დლ	x	x			x			x		
	ფშავ-ხევსურეთის ეპ	x	x			x			x		
ადმოსავლეთ კავკასიური ჯიხვი (<i>Capra cylindricornis</i>)	თუშეთის ეპ და თუშეთის დლ		x				x			x	
	ფშავ-ხევსურეთის ეპ		x				x			x	
	ლაგოდეხის დტ			x				x			x
	ყაზბეგის ეპ			x				x			x
კეთილშობილი ირემი (<i>Cervus elaphus</i>)	თუშეთის ეპ და თუშეთის დლ	x			x			x			x
	ლაგოდეხის დტ		x			x			x		
	ბორჯომი-ხარაგაული		x			x			x		
ფოცხვერი (<i>Lynx lynx</i>)	ვაშლოვანის დტ			x			x		x		
ჯეირანი, ქურციკი (<i>Gazella subgutturosa</i>)	ვაშლოვანის დტ										
ჩლიქოსნები: არჩვი და შველი	მაჭახელა ეპ	x	x				x				x
	მტირალას ეპ	x	x				x				x

ინდიკატორი	პარკი	2020 წელი	2021 წელი	2022 წელი	2023 წელი	2024 წელი	2025 წელი	2026 წელი	2027 წელი	2028 წელი	2029 წელი
	კინტრიშის დტ	x	x				x				x
ბატკანძერი (წვერიანი სვაგი, ყაჯირი,კრავიჭამია) (<i>Gypaetus barbatus</i>)	ყაზბეგის PA		x		x		x		x		x
ორბი (<i>Gyps fulvus</i>)	ყაზბეგის PA		x		x		x		x		x
მტაცებლები: ფასკუნჯი, ორბი	ვაშლოვანის PA (არწივის კანიონი)		x	x	x	x	x	x	x	x	x
შავი ყარყატი (<i>Ciconia nigra</i>)	ვაშლოვანის PA (არწივის კანიონი)		x	x	x	x	x	x	x	x	x
კოლხური ხოხობი (<i>Phasianus colchicus</i>)	ვაშლოვანის პა		x		x		x		x		x
კასპიური ფიფქია (<i>Tetraogallus caspius</i>)	ბორჯომი-ხარაგაული		x			x			x		
კავკასიური როჭო (<i>Lyrurus mlokosiewiczii</i>)	ბორჯომი-ხარაგაული		x			x			x		
თეთრფრთიანი გარიელი (<i>Melanitta fusca</i>)	ბორჯომი-ხარაგაულის ეპ (ტაბაწყური)		x		x		x		x		x
დიდი კოჭობა (<i>Carpodacus rubicilla</i>)	ყაზბეგის ეპ		x		x		x		x		x
წითელმუცელა ბოლოცეცხლა (<i>Phoenicurus erythrogaster</i>)	ყაზბეგის ეპ		x		x		x		x		x
წყლის გადამფრენი ფრინველები	ჯავახეთის დტ			x		x		x		x	
მობუდარი კოლონიური წყლის ფრინველები	ჯავახეთის დტ			x		x		x		x	
წითელი იხვი (<i>Tadorna ferruginea</i>)	ჯავახეთის დტ			x		x		x		x	
რუხი წერო (<i>Grus grus</i>)	ჯავახეთის დტ			x		x		x		x	
კოდალა (<i>Dendrocopos syriacus</i>)	ფშავ-ხევსურეთის ეპ		x			x			x		
	ბორჯომი-ხარაგაულის ეპ		x			x			x		
კავკასიური სალამანდრა (<i>Mertensiella caucasica</i>)	მაჭახელა ეპ					x					x
	მტირალას ეპ					x					x

ინდიკატორი	პარკი	2020 წელი	2021 წელი	2022 წელი	2023 წელი	2024 წელი	2025 წელი	2026 წელი	2027 წელი	2028 წელი	2029 წელი
	კინტრის დტ					x					x
	ბორჯომ-ხარაგაულის ეპ					x					x
კალმახი (<i>Salmo spp.</i>)	მტირალას ეპ		x		x		x		x		x
	კინტრიშის დტ		x		x		x		x		x
	თუშეთის დტ და თუშეთის დლ			x		x		x		x	
	ფშავ-ხევსურეთის ეპ			x		x		x		x	
	ბორჯომ-ხარაგაულის ეპ		x		x		x		x		x
ბენტოსური მაკროუხერხემლოები და თევზის შემადგენლობა	ჯავახეთის დტ			x			x			x	
	ბორჯომ-ხარაგაულის ეპ (ტაბაწყური)			x			x			x	
ტყე (მუდმივი სანიმუშო ფართობები/ნაკვეთები)	ალგეთის ეპ		x								
	მტირალას ეპ		x								
	კინტრიშის დტ		x								
	მაჭახელა ეპ								x		
	თუშეთის დტ და თუშეთის დლ			x							
	ლაგოდეხის დტ		x								
მდელოები (საძოვრები)	ვაშლოვანის პა		x					x			
	ალგეთის ეპ			x					x		
	ჯავახეთის დტ				x					x	
	თუშეთის დტ და თუშეთის დლ			x					x		
	ფშავ-ხევსურეთის პა			x					x		
	ლაგოდეხის დტ		x					x			
	ყაზბეგის ეპ		x					x			
	ბორჯომ-ხარაგაულის ეპ (ქცია ტაბაწყური)		x					x			

ინდიკატორი	პარკი	2020 წელი	2021 წელი	2022 წელი	2023 წელი	2024 წელი	2025 წელი	2026 წელი	2027 წელი	2028 წელი	2029 წელი
	ბორჯომი-ხარაგაული					x					x
ინვაზიური მცენარეები	მტირალას ეპ	x				x				x	
	კინტრიშის დტ	x				x				x	
	ლაგოდეხის დტ			x		x		x		x	

ზემოთ წარმოდგენილი ზოგიერთი ინდიკატორისათვის მონიტორინგის პროტოკოლები წარმოდგენილია მე-3 დანართში. სავარაუდოდ, დანარჩენი ინდიკატორების მონიტორინგის ოქმები ჩასმული იქნება, როგორც შესაბამისი ექსპერტების მიერ მომზადებული პირველადი შეფასებები და მათ მიერ წარმოდგენილი იქნება საბოლოო ოქმები შესაბამისი ინდიკატორებისთვის.

4 პოტენციური განმახორციელებელი პარტნიორები, ხარჯთაღრიცხვა და პოტენციური დაფინანსების წყაროები

ინდიკატორი	დაცული ტერიტორია	სავარაუდო ღირებულება აშშ დოლარში										პოტენციური განმახორციელებლები, პარტნიორები და მონაწილეები	დაფინანსების პოტენციური წყარო
		2020 წელი	2021 წელი	2022 წელი	2023 წელი	2024 წელი	2025 წელი	2026 წელი	2027 წელი	2028 წელი	2029 წელი		
მურა დათვი (<i>Ursus arctos</i>)	აეპ				6000					6000		NACRES, მოხალისეები, APA და სატყეო რეინჯერები	CNF/GEF/UN DP, დათვებისა და ბუნების დაცვის ფონდი
	მტ.ეპ			12 000					12 000				
	მაჭ.ეპ			10 000					10 000				
	კინტ.ეპ			12 000					12 000				
	ვდტ				6000				6000				
	ფშ-ხევ ეპ				15 000				15 000				
	ლდტ				9000				9000				
	ყაზბ ეპ				9000				9000				
წიამორი (<i>Capra aegagrus</i>)	ბორჯ-ხარ ეპ			25 000					25 000		NACRES, მოხალისეები, APA რეინჯერები	CNF/GEF/UN DP	
	თეპ და თდლ	X	7500			15 000			15 000				
აღმ. კავკ. ჯიხვი (<i>Capra cylindricornis</i>)	ფშ-ხევ ეპ	X	10 000			10 000			10 000		NACRES, მოხალისეები, APA რეინჯერები	CNF/GEF/UN DP	
	თეპ და თდლ		15 000				15 000		15 000				
	ლდტ			8000				8000		8000			

		სავარაუდო ღირებულება აშშ დოლარში											
ინდიკატორი	დაცული ტერიტორია	2020 წელი	2021 წელი	2022 წელი	2023 წელი	2024 წელი	2025 წელი	2026 წელი	2027 წელი	2028 წელი	2029 წელი	პოტენციური განმახორციელებლები, პარტნიორები და მონაწილეები	დაფინანსების პოტენციური წყარო
	კაპა			9000				9000			9000		
კეთილშობილი ირემი (<i>Cervus elaphus</i>)	თეპ და თდლ	X			6000			6000			6000	NACRES, მოხალისეები, APA და სატყეო რეინჯერები	CNF/GEF/UN DP
	ლდტ		10 000			10 000			10 000				
	BKhNP		30 000			30 000			30 000				
ფოცხვერი (<i>Lynx lynx</i>)	ვდტ			8000			8000			8000	NACRES, მოხალისეები, APA რეინჯერები	CNF/GEF/UN DP	
ჯეირანი, ქურციკი (<i>Gazella subgutturosa</i>)	ვდტ										WWF, APA რეინჯერები	WWF	
ჩლიქოსნები: არჩვი და შველი	მაჭახელა ს ეპ	X	3000				10 000				10 000	NACRES, მოხალისეები, APA რეინჯერები	CNF/GEF/UNDP
	მტირ ეპ	X	3000				10 000				10 000		
	კინტრიში ს დტ	X	3000				10 000				10 000		
ბატკანძერი (წვერიანი სვავი, ყაჯირი, კრავიჭამია) (<i>Gypaetus barbatus</i>)	კოლხ ეპ		3000		3000		3000		3000		3000	NACRES, მოხალისეები, APA რეინჯერები	CNF/GEF/UNDP
ორბი (<i>Gyps fulvus</i>)	კოლხ ეპ		3000		3000		3000		3000		3000	NACRES, მოხალისეები, APA რეინჯერები	CNF/GEF/UNDP

ინდიკატორი	დაცული ტერიტორია	სავარაუდო ღირებულება აშშ დოლარში										პოტენციური განმახორციელებლები, პარტნიორები და მონაწილეები	დაფინანსების პოტენციური წყარო
		2020 წელი	2021 წელი	2022 წელი	2023 წელი	2024 წელი	2025 წელი	2026 წელი	2027 წელი	2028 წელი	2029 წელი		
მტაცებელი ფრინველები: ბატკანპერი, ორბი	ვდტ (არწივის კანიონი)		500	500	500	500	500	500	500	500	500	NACRES, მოხალისეები, APA რეინჯერები	CNF/GEF/UNDP
შავი წერო (<i>Ciconia nigra</i>)	ვდტ (არწივის კანიონი)		500	500	500	500	500	500	500	500	500	NACRES, მოხალისეები, APA რეინჯერები	CNF/GEF/UNDP
კოლხური ხოხობი (<i>Phasianus colchicus</i>)	ვდტ		5000		5000		5000		5000		5000	ISU, SABUKO, მოხალისეები, APA რეინჯერები	CNF/GEF/UNDP
კასპიური შურთხი (<i>Tetraogallus caspius</i>)	ბხეპ		5000			5000			5000			ISU, SABUKO, მოხალისეები, APA რეინჯერები	CNF/GEF/UNDP, BirdLife Int.
კავკასიური როჭო (<i>Lyrurus mlokosiewiczzi</i>)	ბხეპ		5000			5000			5000			ISU, SABUKO, მოხალისეები, APA რეინჯერები	CNF/GEF/UNDP, BirdLife Int.
თეთრფრთიანი გარიელი (<i>Melanitta fusca</i>)	ბხეპ (ტაბაწყური)		5000		5000		5000		5000		5000	ISU, SABUKO, მოხალისეები	CNF/GEF/UNDP, BirdLife Int.

		სავარაუდო ღირებულება აშშ დოლარში											
ინდიკატორი	დაცული ტერიტორია	2020 წელი	2021 წელი	2022 წელი	2023 წელი	2024 წელი	2025 წელი	2026 წელი	2027 წელი	2028 წელი	2029 წელი	პოტენციური განმახორციელებლები, პარტნიორები და მონაწილეები	დაფინანსების პოტენციური წყარო
												ი, APA რეინჯერები	
დიდი კოჭობა (<i>Carpodacus rubicilla</i>)	ყაზბ.ეპ (დ.ტ)		3000		3000		3000		3000		3000	ISU, SABUKO, მოხალისეები, APA რეინჯერები	CNF/GEF/UNDP, BirdLife Int.
წითელმუცელა ბოლოცეცხლა (<i>Phoenicurus erythrogastrus</i>)	ყაზბ.ეპ (დ.ტ)		3000		3000		3000		3000		3000	ISU, SABUKO, მოხალისეები, APA რეინჯერები	CNF/GEF/UNDP, BirdLife Int.
წყლის გადამფრენი ფრინველები	ჯდტ			12 000		12 000		12 000		12 000		ISU, SABUKO, მოხალისეები, APA რეინჯერები	CNF/GEF/UNDP, BirdLife Int.
მოზუდარი კოლონიური წყლის ფრინველები	ჯდტ			8000		8000		8000		8000		ISU, SABUKO, მოხალისეები, APA რეინჯერები	CNF/GEF/UNDP, BirdLife Int.
წითელი იხვი (<i>Tadorna ferruginea</i>)	ჯდტ			3000		3000		3000		3000		ISU, SABUKO, მოხალისეები	CNF/GEF/UNDP, BirdLife Int.

		სავარაუდო ღირებულება აშშ დოლარში											
ინდიკატორი	დაცული ტერიტორია	2020 წელი	2021 წელი	2022 წელი	2023 წელი	2024 წელი	2025 წელი	2026 წელი	2027 წელი	2028 წელი	2029 წელი	პოტენციური განმახორციელებლები, პარტნიორები და მონაწილეები	დაფინანსების პოტენციური წყარო
												ი, APA რეინჯერები	
რუხი წერო (<i>Grus grus</i>)	ჯდტ			3000		3000		3000		3000		ISU, SABUKO, მოხალისეები, APA რეინჯერები	CNF/GEF/UNDP, BirdLife Int.
კოდალა	ფხდტ		5000			5000			5000			ISU-ილიას სახ. უნივერსიტეტი, SABUKO, მოხალისეები, სსიპ დაცული ტერიტორიების სააგენტო, რეინჯერები	CNF-კავკასიის ბუნების ფონდი/GEF-გლობალური გარემოსდაცვითი ფონდი/UNDP, BirdLife Int.
	ბხეპ		10 000			10 000			10 000				
კავკასიური სალამანდრა (<i>Mertensiella caucasica</i>)	მაეპ					3000					3000	ISU, მოხალისეები, APA რეინჯერები	CNF/GEF/UNDP
	მეპ					3000					3000		
	კდტ					3000					3000		
	ბხეპ					3000					3000		
კალმახი (<i>Salmo sp.</i>)	ბხეპ		4000		4000		4000		4000		4000		

ინდიკატორი	დაცული ტერიტორია	სავარაუდო ღირებულება აშშ დოლარში										პოტენციური განმახორციელებლები, პარტნიორები და მონაწილეები	დაფინანსების პოტენციური წყარო
		2020 წელი	2021 წელი	2022 წელი	2023 წელი	2024 წელი	2025 წელი	2026 წელი	2027 წელი	2028 წელი	2029 წელი		
	ვდტ		4000		4000		4000		4000		4000	ISU, მოხალისეები, APA რეინჯერები	CNF/GEF/UNDP
	ოდტ და თდლ			8000		8000		8000		8000			
	ფხდტ			7000		7000		7000		7000			
	ბხეპ		8000		8000		8000		8000		8000		
ბენთური მაკროუხერხემლოები და თევზის შემადგენლობა	ჯდტ			11 000				11 000			11 000	ISU, მოხალისეები, APA რეინჯერები	CNF/GEF/UNDP
	ბხეპ (ტაბაწყური)			3000				3000			3000		
ტყე (მუდმივი ნაკვეთები)	აეპ		6000									NACRES, NFI ექსპერტები, მოხალისეები, APA და სატყეო რეინჯერები	CNF/GEF/UNDP
	მეპ		10 000										
	კინდტ		9000										
	მაეპ								10 000				
	ოდტ და თდლ			12 000									
	ლდტ		13 000										
მდელოები, საძოვრები (pastures)	ვდტ		5000					5000				NACRES, ბოტანიკის ინსტიტუტი, მოხალისეები, APA რეინჯერები	CNF/GEF/UNDP
	აეპ			6000					4000				
	ჯდტ				8000					8000			
	ოდტ და თდლ			10 000					10 000				
	ფხდტ			10 000					10 000				

		სავარაუდო ღირებულება აშშ დოლარში											
ინდიკატორი	დაცული ტერიტორია	2020 წელი	2021 წელი	2022 წელი	2023 წელი	2024 წელი	2025 წელი	2026 წელი	2027 წელი	2028 წელი	2029 წელი	პოტენციური განმახორციელებლები, პარტნიორები და მონაწილეები	დაფინანსების პოტენციური წყარო
	ლდტ		5000					5000					
	კეპ		10 000					6000					
	ბხეპ(ქცია ტაბაწყური)		8000					5000					
	ბხეპ					10 000					10 000		
ინვაზიური მცენარეები	მტეპ	x				5500				5500		ბოტანიკის ინსტიტუტი, ბათუმის ბოტანიკური ბაღები, NACRES, მოხალისეები, APA რეინჯერები	CNF/GEF/UNDP
	კიდტ	x				5500				5500			
	ლდტ					5500				5500			
სულ			226 500	178 000	98 000	154 000	121 000	86 000	222 000	147 000	114 000		

5 გეგმის განხილვა და შეფასება

მონიტორინგის გეგმის სრული განხილვა და შეფასება განხორციელდება 2025 წელს. პროცესის დროს განხილული იქნება მთლიანი გეგმის განხორციელების საკითხი, რათა გამოვლინდეს ზოგადი ხარვეზები და შეზღუდვები და განხორციელების პროცესის გასაუმჯობესებლად შეთავაზებული იქნას შესაბამისი კორექტივები და რეკომენდაციები. მიმოხილვა ასევე კრიტიკულად შეაფასებს მონიტორინგის აქტივობების პრაქტიკულ განხორციელებას, საველე და მონაცემთა დამუშავების ოქმებისა და მეთოდოლოგიების ჩათვლით. მოსალოდნელია, რომ გეგმა გამოავლენს ნებისმიერ ხარვეზებს და ამჟამად გამოყენებადი პროტოკოლების და/ან საველე მეთოდების კორექტირების ან მოდიფიკაციის საჭიროებას. განხილვა უნდა ჩატარდეს დამოუკიდებელი შემფასებელი(ებ)ის მიერ.

დანართი 1. მაღალი პრიორიტეტულობით გამორჩეული ინდიკატორები სპეციალიზებული მონიტორინგის აქტივობებისათვის

ინდიკატორი	ინდიკატორის ამჟამინდელი მდგომარეობა (ტენდენცია, პოპულაციის ზომა)	პირდაპირი საფრთხე/ზეწოლა ზემოქმედების მაჩვენებელი; ეკოსისტემის/ჰაბიტატის ჯანმრთელობასთან კავშირი	მენეჯმენტის შესაძლო პასუხისმგებლობა	კომენტარი
ალგეთის ეროვნული პარკი				
ძუძუმწოვრები				
1. მურა დათვი (<i>Ursus arctos</i>)		<ul style="list-style-type: none"> - ბრაკონიერობა - შეწუხება 	<ul style="list-style-type: none"> - სამართალდამცავი ორგანოების გაძლიერება; - ადამიანის გარკვეულ ადგილებში/დროის განმავლობაში ყოფნის შეზღუდვა/კონტროლი; - ცნობიერების ამაღლება 	<p>ეროვნული მონიტორინგის კონტექსტში მნიშვნელოვანი ინდიკატორი;</p> <p>ზურმუხტის სახეობები.</p> <p>შემოთავაზებული/შეთანხმებული მეთოდი: არაინვაზიური გენეტიკური მეთოდით აღრიცხვა/ აღწერა</p>
2. ევროპული კურდღელი (<i>Lepus europaeus</i>)		<ul style="list-style-type: none"> - ბრაკონიერობა - გადაძოვება - ძაღლების მიერ შეწუხება და ა.შ. 	<ul style="list-style-type: none"> - სამართალდამცავი ორგანოების გაძლიერება; - მდგრადი მოვების უზრუნველყოფა 	
ფრინველები				
3. კოდალა		– ტყის მდგომარეობის ინდიკატორი	ტყეებზე ზეწოლის შემცირება ან/და სპეციალური ღონისძიებების გატარება	შედარებით მარტივი მონიტორინგი; ზოგიერთი მათგანი არის ზურმუხტის (ქსელის) სახეობა.
მტირალას ეროვნული პარკი				
ძუძუმწოვრები				

ინდიკატორი	ინდიკატორის ამჟამინდელი მდგომარეობა (ტენდენცია, პოპულაციის ზომა)	პირდაპირი საფრთხე/ზეწოლა ზემოქმედების მაჩვენებელი; ეკოსისტემის/ჰაბიტატის ჯანმრთელობასთან კავშირი	მენეჯმენტის შესაძლო პასუხისმგებლობა	კომენტარი
1. მურა დათვი (<i>Ursus arctos</i>)		<ul style="list-style-type: none"> - ბრაკონიერობა, - ადამიანისა და დათვის კონფლიქტის (HBC) შედეგად წარმოქმნილი დევნა 	<ul style="list-style-type: none"> - სამართალდამცავი ორგანოების გაძლიერება; - HBC-ის (ადკ-ს) ადამიანის და დათვის კონფლიქტის შემცირება - ცნობიერების ამაღლება 	<p>მნიშვნელოვანი ინდიკატორი ეროვნული მონიტორინგის კონტექსტში;</p> <p>ზურმუხტის ქსელის სახეობა.</p> <p>შემოთავაზებული/ განხილული მეთოდი: არაინვაზიური გენეტიკური მეთოდით აღრიცხვა- აღწერა</p>
2. ჩლიქოსნები: არჩვი და შველი		<ul style="list-style-type: none"> - ბრაკონიერობა, - შეწუხება 	<ul style="list-style-type: none"> - სამართალდამცავი ორგანოების გაძლიერება; - ტურიზმის რეგულირება 	<p>შემოთავაზებული/ შეთანხმებული მეთოდი: ფოტოხაფანგებით მოპოვებული ინფორმაციის მეშვეობით ინდექსების (დასახლების სიმჭიდროვის) გამოთვლა</p>
ფრინველები				
3. კოდალა		ტყის მდგომარეობის ინდიკატორი	<ul style="list-style-type: none"> - ტყეებზე ზეწოლის შემცირება და/ან ტყის დაცვის სპეციალური ღონისძიებების განხორციელება 	<p>შედარებით მარტივი მონიტორინგი;</p> <p>ზოგიერთი არის ზურმუხტის ქსელის სახეობა.</p>
ქვეწარმავლები და ამფიბიები				
4. კავკასიური სალამანდრა (<i>Mertensiella caucasica</i>)	2019 წელს ჩატარებული სრული კვლევა მთლიან არეალში	სატყეო მეურნეობის ტერიტორიაზე არაკონსერვაციული პრაქტიკის ინდიკატორი (როგორცაა ხეების დაცურება ნაკადულებსა/ მდინარეებში)	<ul style="list-style-type: none"> - სატყეო მეურნეობის ტერიტორიებზე მავნე პრაქტიკის აღმოფხვრა; - ცნობიერების ამაღლება 	

ინდიკატორი	ინდიკატორის ამჟამინდელი მდგომარეობა (ტენდენცია, პოპულაციის ზომა)	პირდაპირი საფრთხე/ზეწოლა ზემოქმედების მაჩვენებელი; ეკოსისტემის/ჰაბიტატის ჯანმრთელობასთან კავშირი	მენეჯმენტის შესაძლო პასუხისმგებლობა	კომენტარი
თევზები				
5. კალმახი (<i>Salmo spp.</i>)		- უკანონო თევზაობა	- სამართალდამცავი ორგანოების გაძლიერება	
კონტრიშის დაცული ტერიტორიები				
ძუძუმწოვრები				
1. მურა დათვი (<i>Ursus arctos</i>)		- ბრაკონიერობა, - ადამიანისა და დათვის კონფლიქტის შედეგად დევნა/შეწუხება (HBC)	- სამართალდამცავი ორგანოების გაძლიერება; - ადამიანისა და დათვის კონფლიქტის (HBC) შერბილება - ცნობიერების ამაღლება	მნიშვნელოვანი მაჩვენებელი ეროვნული მონიტორინგის კონტექსტში; ზურმუხტის სახეობა. შემოთავაზებული მეთოდი: არაინვაზიური გენეტიკური მეთოდით აღწერა/აღრიცხვა
2. ჩლიქოსნები: არჩვი და შველი		- დრაკონიერობა, - არეულობა	- სამართალდამცავი ორგანოები გაძლიერება; - ტურიზმის რეგულირება	შემოთავაზებული მეთოდი: ფოტოხაფანგით მოპოვებული ინფორმაციის მეშვეობით ინდექსების (დასახლების სიმჭიდროვის) გამოთვლა და პირდაპირი დათვლა/აღრიცხვა
ფრინველები				
3. კოდალა		ტყის მდგომარეობის მაჩვენებელი	ტყეებზე ზეწოლის შემცირება და/ან ტყის დაცვის სპეციალური ღონისძიებების განხორციელება	შედარებით მარტივი მონიტორინგი; ზოგიერთი არის ზურმუხტის ქსელის სახეობა.
ქვეწარმავლები და ამფიბიები				

ინდიკატორი	ინდიკატორის ამჟამინდელი მდგომარეობა (ტენდენცია, პოპულაციის ზომა)	პირდაპირი საფრთხე/ზეწოლა ზემოქმედების მაჩვენებელი; ეკოსისტემის/ჰაბიტატის ჯანმრთელობასთან კავშირი	მენეჯმენტის შესაძლო პასუხისმგებლობა	კომენტარი
4. კავკასიური სალამანდრა (<i>Mertensiella caucasica</i>)	2019 წელს ჩატარებული მთლიანი გამოკვლევა მთელს არეალში	სატყეო მეურნეობის არაკონსერვაციული პრაქტიკის ინდიკატორი (როგორცაა ხეების დაცურება ხეებსა და ნაკადულებში)	- სატყეო მეურნეობის მავნე პრაქტიკის აღმოფხვრა	
თევზები				
5. კალმახი (<i>Salmo trutta</i>)		- უკანონო თევზაობა	- სამართალდამცავი ორგანოების გაძლიერება;	
მაჭახელას დაცული ტერიტორიები				
ძუძუმწოვრები				
1. მურა დათვი (<i>Ursus arctos</i>)		- ბრაკონიერობა, - ადამიანისა და დათვის კონფლიქტის (HBC) შედეგად დევნა/შეწუხება	- სამართალდამცავი ორგანოების გაძლიერება; - ადამიანის და დათვის კონფლიქტის (HBC) შერბილება - ცნობიერების ამაღლება	მნიშვნელოვანი მაჩვენებელი ეროვნული მონიტორინგის კონტექსტში; ზურმუხტის ქსელის სახეობა. შემოთავაზებული მეთოდი: აღწერა არაინვაზიური გენეტიკური მეთოდით
2. ჩლიქოსნები: არჩვი და შველი		- ბრაკონიერობა, - შეწუხება/ შეშფოთება	- სამართალდამცავი ორგანოების გაძლიერება; - ტურიზმის დარეგულირება	შემოთავაზებული მეთოდი: ფოტოხაფანგით მოპოვებულ ინფორმაციით (დასახლების სიმჭიდროვის) ინდექსების დათვლა და პირდაპირი დაკვირვება/აღრიცხვა
ფრინველები				

ინდიკატორი	ინდიკატორის ამჟამინდელი მდგომარეობა (ტენდენცია, პოპულაციის ზომა)	პირდაპირი საფრთხე/ზეწოლა ზემოქმედების მაჩვენებელი; ეკოსისტემის/ჰაბიტატის ჯანმრთელობასთან კავშირი	მენეჯმენტის შესაძლო პასუხისმგებლობა	კომენტარი
3. კოდალა		ტყის მდგომარეობის ინდიკატორი	ტყეზე ზეწოლის შემცირება და/ან ტყის დაცვის სპეციალური ღონისძიებების განხორციელება	შედარებით მარტივი მონიტორინგი; ზოგიერთი არის ზურმუხტის ქსელის სახეობა.
ქვეწარმავლები და ამფიბიები				
4. კავკასიური სალამანდრა (<i>Mertensiella caucasica</i>)	2019 წელს ჩატარებული მთლიანი შესწავლა მის გავრცელების არეალში/ დტ-ს დიაპაზონში	სატყეო მეურნეობის არაკონსერვაციული პრაქტიკის ინდიკატორი (როგორცაა ხეების დაცურება ნაკადულებსა და მდინარეებში, ხეებში)	- სატყეო მეურნეობის მავნე პრაქტიკის აღმოფხვრა	
ვაშლოვანის დაცული ტერიტორიები				
ძუძუმწოვრები				
1. მურა დათვი (<i>Ursus arctos</i>)	უკიდურესად მცირე ზომის პოპულაცია: 10-მდე ინდივიდი.	- ბრაკონიერობა, - უკანონო ნადირობა მიმდებარე სასოფლო-სამეურნეო მიწებზე	- სამართალდამცავი ორგანოების გააძლიერება; - გარკვეულ ადგილებში/დროში პერიოდში ადამიანების შეღწევის აკრძალვა/კონტროლი; - ცნობიერების ამაღლება	- მნიშვნელოვანი ინდიკატორი ეროვნული მონიტორინგის კონტექსტში; - ზურმუხტის ქსელის სახეობა. - შემოთავაზებული მეთოდი: აღწერა არაინვაზიური გენეტიკური მეთოდით
2. ჯეირანი, ქურციკი (<i>Gazella subgutturosa</i>)	მზარდი	- ბრაკონიერობა; - შეწუხება ცხოველების მოვებასა და	- სამართალდამცავი ორგანოების გააძლიერება; - ადამიანის გარკვეულ ადგილებზე და დროში	შემოთავაზებული მეთოდი: პირდაპირი დაკვირვება/ აღწერა სტანდარტულ ტრანსექტებზე

ინდიკატორი	ინდიკატორის ამჟამინდელი მდგომარეობა (ტენდენცია, პოპულაციის ზომა)	პირდაპირი საფრთხე/ზეწოლა ზემოქმედების მაჩვენებელი; ეკოსისტემის/ჰაბიტატის ჯანმრთელობასთან კავშირი	მენეჯმენტის შესაძლო პასუხისმგებლობა	კომენტარი
		ტურიზმთან ერთად დარღვევები.	ადამიანისათვის შეღწევის აკრძალვა/კონტროლება - დტ-ს გაფართოვება - ცნობიერების ამაღლება	
3. ფოცხვერი (<i>Lynx lynx</i>)	10-15 ადამიანი	- ბრაკონიერობა; - საკვები ბაზის (კაკაბი, კურდღელი და ა.შ.) ამოწურვა.	- სამართალდამცავი ორგანოების/ დაცვის გაძლიერება;	L: ბოლო შეფასება განხორციელდა 2012 წელს
4. ევროპული კურდღელი (<i>Lepus europaeus</i>)		- ბრაკონიერობა - გადაჭარბებული მოვება (სამოვრების მდგომარეობის მაჩვენებელი) - მეცხვარე ძაღლები	- სამართალდამცავი ორგანოების/ დაცვის გაძლიერება; - სამოვრების მდგრადი მართვა	
ფრინველები				
5. მტაცებელი ფრინველები: ფასკუნჯი, ორბი		- შეწუხება/ შეშფოთება	- სამართალდამცავი ორგანოების/ დაცვის გაძლიერება; - ცნობიერების ამაღლება	მონიტორინგის ადგილი: არწივის კანიონი. შემოთავაზებული მიდგომა/მეთოდი: აქტიური ბუდეების მონიტორინგი. საჭიროა ეროვნული მონიტორინგის კონტექსტში გათვალისწინება, ასევე ეროვნულ პრიორიტეტად ქცევა.

ინდიკატორი	ინდიკატორის ამჟამინდელი მდგომარეობა (ტენდენცია, პოპულაციის ზომა)	პირდაპირი საფრთხე/ზეწოლა ზემოქმედების მაჩვენებელი; ეკოსისტემის/ჰაბიტატის ჯანმრთელობასთან კავშირი	მენეჯმენტის შესაძლო პასუხისმგებლობა	კომენტარი
6. კოლხური ხოხობი (<i>Phasianus colchicus</i>)		- ბრაკონიერობა; - უკანონო მოვებასთან ერთად შეწუხება; - მინდვრის ხანძარი.	- სამართალდამცავი ორგანოების - დაცვის გაძლიერება-დაცვის საქმიანობის გაძლიერება; - ცნობიერების ამაღლება.	
7. შავი ყარყატი		- ტურიზმი და სხვა არეულობა	- დაარეგულირე ვიზიტორთა რაოდენობა და ქცევა	არწივის ხეობა (კანიონი)
ჯავახეთის დაცული ტერიტორიები				
ფრინველები				
1 წყლის გადამფრენი ფრინველები		- უკანონო ნადირობა - შეწუხება	- სამართალდამცავი ორგანოების - დაცვის გაძლიერება-დაცვის საქმიანობის გაძლიერება; - ცნობიერების ამაღლება	
2 მოზუდარი კოლონიური წყლის ფრინველები (სომხური თოლია, ქოჩორა(ხუჭუჭა) ვარხვი, ვარდისფერი ვარხვი)		- უკანონო ნადირობა; - შეწუხება	- სამართალდამცავი ორგანოების - დაცვის გაძლიერება- დაცვის საქმიანობის გაძლიერება; - ცნობიერების ამაღლება	
3 წითელი იხვი (<i>Tadorna ferruginea</i>)		- უკანონო ნადირობა; - შეწუხება	- სამართალდამცავი ორგანოების გაძლიერებადაცვის საქმიანობის გაძლიერება; - ცნობიერების ამაღლება - მკაცრად ბუღდაშენისა და კარწახის ტბებზე დნობის ადგილების დაცვა	

ინდიკატორი	ინდიკატორის ამჟამინდელი მდგომარეობა (ტენდენცია, პოპულაციის ზომა)	პირდაპირი საფრთხე/ზეწოლა ზემოქმედების მაჩვენებელი; ეკოსისტემის/ჰაბიტატის ჯანმრთელობასთან კავშირი	მენეჯმენტის შესაძლო პასუხისმგებლობა	კომენტარი
4 რუხი წერო (<i>Grus grus</i>)		- ხელუხლებელი ტერიტორიის /დაცვის დონის ინდიკატორი	- შეწუხების შემცირება	მნიშვნელოვანია ეროვნულ და გლობალურ კონტექსტში
თევზები და მტკნარი წყლის უხერხემლოები				
5. ბენთოსის მაკროუხერხემლოების და თევზების (იქტიოფაუნის) კომპოზიცია /შემადგენლობა	საბაზისო მონაცემების არსებობა	წყლის ხარისხისა და გადაჭარბებული თევზაობის ინდიკატორი	- თევზაობის მართვა; - ტბებზე პირუტყვის სარწულელბლად გადარეკვის მოწესრიგება/მართვა	კარწახი შეფასებული იქნა 2019 წელს, ხანჩალი და მადათაფა 2014-2017 წლებში ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის მიერ შეფასდა. რეკომენდირებულია ყოველწლიური მონიტორინგი
თუშეთის დაცული ტერიტორიები და თუშეთის დაცული ლანდშაფტი				
ძუძუმწოვრები				
1. ნიამორი (<i>Capra aegagrus</i>)	დაახლ. 310 ინდივიდი	- ბრაკონიერობა/უკანონო ნადირობა; - შეწუხება	- სამართალდამცავი ორგანოების გაძლიერებადაცვის საქმიანობის გაძლიერება; - ტურიზმის მენეჯმენტის გაუმჯობესება; - ცნობიერების ამაღლება	შემოთავაზებული მიდგომა/მეთოდი: პირდაპირი დაკვირვება/აღრიცხვა/დათვლა. ბოლო შეფასება 2013 წელს განხორციელდა
2. აღმოსავლეთ კავკასიური ჯიხვი (<i>Capra cylindricornis</i>)	დაახლ. 1500 ინდივიდი	- ბრაკონიერობა; - შეწუხება	- სამართალდამცავი ორგანოების გაძლიერებადაცვის საქმიანობის გაძლიერება;	შემოთავაზებული მიდგომა/მეთოდი: პირდაპირი დაკვირვება/აღრიცხვა/დათვლა.

ინდიკატორი	ინდიკატორის ამჟამინდელი მდგომარეობა (ტენდენცია, პოპულაციის ზომა)	პირდაპირი საფრთხე/ზეწოლა ზემოქმედების მაჩვენებელი; ეკოსისტემის/ჰაბიტატის ჯანმრთელობასთან კავშირი	მენეჯმენტის შესაძლო პასუხისმგებლობა	კომენტარი
			<ul style="list-style-type: none"> – ტურიზმის მენეჯმენტის გაუმჯობესება; – ცნობიერების გაზრდა; 	ბოლო შეფასება 2014 წელს განხორციელდა
3. კეთილშობილი ირემი (<i>Cervus elaphus</i>)		<ul style="list-style-type: none"> – ბრაკონიერობა/უკანონო ნადირობა; – შეწუხება. 	<ul style="list-style-type: none"> – სამართალდამცავი ორგანოების გაძლიერება-დაცვის საქმიანობის გაძლიერება; – ტურიზმის მენეჯმენტის გაუმჯობესება; – ცნობიერების გაზრდა; 	შემოთავაზებული მიდგომა/მეთოდი: პირდაპირი დაკვირვება/ადრიცხვა; ფოტოხაფანგი.
ფრინველები				
5. კოდალა		ტყის მდგომარეობის ინდიკატორი	ტყის მართვის გაუმჯობესება ან შესაბამისად დაგეგმვა.	შედარებით მარტივი მონიტორინგი; ზოგიერთი არის ზურმუხტის ქსელის სახეობა.
თევზები				
6. მდინარის კალმახი (<i>Salmo trutta</i>)		- უკანონო თევზაობა	- სამართალდამცავი ორგანოების გაძლიერება-დაცვის საქმიანობის გაძლიერება	
ფშავ-ხევსურეთის დაცული ტერიტორიები				
ძუძუმწოვრები				
1. ნიამორი (<i>Capra aegagrus</i>)	დაახლოებით 50 ინდივიდი	– ბრაკონიერობა/უკანონო ნადირობა;	– სამართალდამცავი ორგანოების გაძლიერება-	შემოთავაზებული მიდგომა/მეთოდი:

ინდიკატორი	ინდიკატორის ამჟამინდელი მდგომარეობა (ტენდენცია, პოპულაციის ზომა)	პირდაპირი საფრთხე/ზეწოლა ზემოქმედების მაჩვენებელი; ეკოსისტემის/ჰაბიტატის ჯანმრთელობასთან კავშირი	მენეჯმენტის შესაძლო პასუხისმგებლობა	კომენტარი
		<ul style="list-style-type: none"> - შეწუხება; - ტურიზმი 	<ul style="list-style-type: none"> - დაცვის საქმიანობის გაძლიერება; - ცნობიერების გაზრდა. 	პირდაპირი დაკვირვება/დათვლა. ბოლოს შეფასებული იქნა 2013 წელს.
2. აღმოსავლეთკავკასიური ჯიხვი (<i>Capra cylindricornis</i>)	70-143 ინდივიდი	<ul style="list-style-type: none"> - ბრაკონიერობა/უკანონო ნადირობა; - შეწუხება 	<ul style="list-style-type: none"> - გააძლიეროს სამართალდამცავი ორგანოები; - ცნობიერების გაზრდა 	შემოთავაზებული მიდგომა/მეთოდი: პირდაპირი დაკვირვებები. ბოლო შეფასება 2014 წელს განხორციელდა
3. მურა დათვი (<i>Ursus arctos</i>)		<ul style="list-style-type: none"> - ბრაკონიერობა/უკანონო ნადირობა 		შემოთავაზებული მიდგომა/მეთოდი: არაინვაზიური გენეტიკური მეთოდი მნიშვნელოვანია ეროვნული მონიტორინგის კონტექსტში.
ფრინველები				
4. კოდალა		ტყის მდგომარეობის ინდიკატორი	ტყის მართვის პრაქტიკის გაუმჯობესება საჭიროებისამებრ	ფშავის ტერიტორია. მარტივი მონიტორინგი; ზოგიერთი არის ზურმუხტის ქსელის სახეობა (მართულ რეზერვში)
თევზები				
5. მდინარის კალმახი (<i>Salmo trutta</i>)		- უკანონო თევზაობა	- გააძლიეროს სამართალდამცავი ორგანოები- დაცვის საქმიანობის გაუმჯობესება;	
ლაგოდების დაცული ტერიტორიები				

ინდიკატორი	ინდიკატორის ამჟამინდელი მდგომარეობა (ტენდენცია, პოპულაციის ზომა)	პირდაპირი საფრთხე/ზეწოლა ზემოქმედების მაჩვენებელი; ეკოსისტემის/ჰაბიტატის ჯანმრთელობასთან კავშირი	მენეჯმენტის შესაძლო პასუხისმგებლობა	კომენტარი
ძუძუმწოვრები				
1. კეთილშობილი ირემი (<i>Cervus elaphus</i>)	მინიმუმ 74 ინდივიდი	- ბრაკონიერობა/უკანონო ნადირობა; - შეწუხება მათ შორის ტურისტების მიერ.	- სამართალდამცავი ორგანოების გაძლიერება-დაცვის საქმიანობის გაძლიერება; - ტურიზმის მენეჯმენტის გაუმჯობესება; - ცნობიერების გაზრდა/ამაღლება	შემოთავაზებული მიდგომა/მეთოდი: ექსკურსიონტების შეჯგუფების დათვლა. ბოლო შეფასება განხორციელდა 2018 წელს.
2. აღმოსავლეთკავკასიური ჯიხვი (<i>Capra cylindricornis</i>)	მინიმუმ 505 ინდივიდი	- ბრაკონიერობა; - შეწუხება მათ შორის ტურისტების მიერ.	- სამართალდამცავი ორგანოების გაძლიერება-დაცვის საქმიანობის გაძლიერება; - ტურიზმის მენეჯმენტის გაუმჯობესება; - ცნობიერების გაზრდა/ამაღლება	შემოთავაზებული მიდგომა/მეთოდი: პირდაპირი დაკვირვებები/დათვლა. ბოლო შეფასება განხორციელდა 2019 წელს.
3. მურა დათვი (<i>Ursus arctos</i>)		- ბრაკონიერობა; - შეწუხება მათ შორის ტურისტების მიერ.	- გაძლიერება-დაცვის საქმიანობის გაძლიერება; - გარკვეულ ადგილებში/დროში ადამიანის გადადგილების აკრძალვა/შემცირება/გაკონტროლება	შემოთავაზებული მეთოდი: - • აღწერა არაინვაზიური გენეტიკური მეთოდით • მნიშვნელოვანი ინდიკატორია ეროვნული მონიტორინგის კონტექსტში; • ზურმუხტის სახეობაა.
ფრინველები				

ინდიკატორი	ინდიკატორის ამჟამინდელი მდგომარეობა (ტენდენცია, პოპულაციის ზომა)	პირდაპირი საფრთხე/ზეწოლა ზემოქმედების მაჩვენებელი; ეკოსისტემის/ჰაბიტატის ჯანმრთელობასთან კავშირი	მენეჯმენტის შესაძლო პასუხისმგებლობა	კომენტარი
4. კოდალა		ტყის მდგომარეობის ინდიკატორი	საჭიროებისამებრ ტყის მართვის პრაქტიკის გაუმჯობესება	მარტივი მონიტორინგი; ზოგიერთი არის ზურმუხტის ქსელის სახეობა. (აღკვეთილში)
ყაზბეგის დაცული ტერიტორიები				
ძუბუმწოვრები				
1. აღმოსავლეთკავკასიური ჯიხვი (<i>Capra cylindricornis</i>)	დაახლოებით 800 ინდივიდი	<ul style="list-style-type: none"> - ბრაკონიერობა; - შეწუხება მათ შორის ტურისტების მიერ და ცხვრის ძოვების გამო. 	<ul style="list-style-type: none"> - გააძლიეროს სამართალდამცავი ორგანოები; - ტურიზმის მენეჯმენტის გაუმჯობესება; - მწიბრიერების ამაღლება 	<p>შემოთავაზებული მიდგომა/მეთოდი: პირდაპირი დაკვირვებები.</p> <p>ბოლო შეფასება 2014 წელს განხორციელდა</p>
2. მურა დათვი (<i>Ursus arctos</i>)		<ul style="list-style-type: none"> - ბრაკონიერობა/უკანონო ნადირობა; - არეულობა 	<ul style="list-style-type: none"> - დაცვის საქმიანობის გაძლიერება; - გარკვეულ ადგილებსა და გარკვეული დროით ადამიანის გადაადგილების აღკვეთა და შემცირება/გაკონტროლება 	<ul style="list-style-type: none"> - მნიშვნელოვანი მაჩვენებელი ეროვნული მონიტორინგის კონტექსტში; - ზურმუხტის ქსელის სახეობა. - შემოთავაზებული მეთოდი: აღწერა არაინვაზიური გენეტიკური მეთოდით
3. პრომეთეს მემინდვრია (<i>Prometheomys schaposchnikovi</i>)		<ul style="list-style-type: none"> - გადაჭარბებული ძოვება; - შეწუხება 	<ul style="list-style-type: none"> - საჭიროებისამებრ სამოვრების მართვის და/ან ძოვების პრაქტიკის გაუმჯობესება - გარკვეულ ადგილებსა და გარკვეული დროით ადამიანის გადაადგილების აღკვეთა და შემცირება/გაკონტროლება 	ძალიან მგრძობიარე სახეობა; ენდემური გვარი/სახეობა ფრაგმენტული გავრცელების არეალით.

ინდიკატორი	ინდიკატორის ამჟამინდელი მდგომარეობა (ტენდენცია, პოპულაციის ზომა)	პირდაპირი საფრთხე/ზეწოლა ზემოქმედების მაჩვენებელი; ეკოსისტემის/ჰაბიტატის ჯანმრთელობასთან კავშირი	მენეჯმენტის შესაძლო პასუხისმგებლობა	კომენტარი
ფრინველები				
4. ბატკანძერი (წვერიანი სვაავი, ყაჯირი, კრავიჭამია (<i>Gypaetus barbatus</i>)		– დევნა	– დაცვის საქმიანობის გაძლიერება; – ცნობიერების ზრდა/ამაღლება	
5. ორბი (<i>Gyps fulvus</i>)		– დევნა – ვერტმფრენის ფრენები – ტურიზმი (როგორცაა რეკრეაციული ინფრასტრუქტურა ზიპლანის ჩათვლით და ქმედებები)	– დაცვის საქმიანობის გაძლიერება; – ცნობიერების ზრდა/ამაღლება	
6. ჩვეულებრივი კოჭობა (<i>Carpodacus rubicilla</i>)		– ჰაბიტატის რღვევა	ჰაბიტატის /გამოზამთრების ადგილების დაცვა	აკონტროლეთ ზამთრის ადგილები.
7. წითელმუცელა ბოლოცეცხლა (<i>Phoenicurus erythrogastus</i>)		– ჰაბიტატის რღვევა	ჰაბიტატის /გამოზამთრების ადგილების დაცვა	აკონტროლეთ ზამთრის ადგილები
ბორჯომ-ხარაგაულის ეროვნული პარკი				
ძუძუმწოვრები				
1. კეთილშობილი ირემი (<i>Cervus elaphus</i>)	300-500 ინდივიდი	– ბრაკონიერობა/უკანონო ნადირობა; – შეწუხება მათ შორის ტურისტების მიერ; – მსხვილი ინფრასტრუქტურის განვითარება	– დაცვის საქმიანობის გაძლიერება; – გარკვეულ ადგილებსა და დროის განმავლობაში ადამიანის გადაადგილების აღკვეთა/შემცირება/გაკონტროლება	შემოთავაზებული მიდგომა/მეთოდი: ექსკრემენტების შეჯგუფებების/გროვების აღრიცხვა.

ინდიკატორი	ინდიკატორის ამჟამინდელი მდგომარეობა (ტენდენცია, პოპულაციის ზომა)	პირდაპირი საფრთხე/ზეწოლა ზემოქმედების მაჩვენებელი; ეკოსისტემის/ჰაბიტატის ჯანმრთელობასთან კავშირი	მენეჯმენტის შესაძლო პასუხისმგებლობა	კომენტარი
				ბოლო შეფასება განხორციელებული იქნა 2015 წელს.
2. მურა დათვი (<i>Ursus arctos</i>)	38-47 ინდივიდი	<ul style="list-style-type: none"> - ბრაკონიერობა/უკანონო ნადირობა; - შეწუხება მათ შორის ტურისტების მიერ; - მსხვილი ინფრასტრუქტურის განვითარება 	<ul style="list-style-type: none"> - დაცვის საქმიანობის გაძლიერება 	<p>მნიშვნელოვანი მაჩვენებელი ეროვნული მონიტორინგის კონტექსტში;</p> <p>ზურმუხტის ქსელის სახეობა. შემოთავაზებული მეთოდი: აღწერა არაინვაზიური გენეტიკური მეთოდით</p> <p>ბოლო შეფასება განხორციელებული იქნა 2014 წელს</p>
ფრინველები				
3. კასპიური შურთხი (<i>Tetraogallus caspius</i>)		<ul style="list-style-type: none"> - ბრაკონიერობა/უკანონო ნადირობა; - შეწუხება, მათ შორის ტურისტების მიერ და ცხვრის ძოვების გამო 	<ul style="list-style-type: none"> - სამართალდამცავი ორგანოების გაძლიერება- დაცვის საქმიანობის გაუმჯობესება; - ტურიზმისა და ძოვების მართვის გაუმჯობესება 	<p>მონიტორინგის დროს ფოკუსირებული უნდა გაკეთდეს ზეკარის უღელტეხილზე (მნიშვნელოვანია ახალი საგზაო ინფრასტრუქტურის პროექტის ფონზე)</p>
4. კავკასიური როჭო (<i>Lyrurus mlokosiewiczii</i>)		<ul style="list-style-type: none"> - ბრაკონიერობა/უკანონო ნადირობა; - შეწუხება, მათ შორის ტურისტების მიერ და ცხვრის ძოვების გამო 	<ul style="list-style-type: none"> - სამართალდამცავი ორგანოების გაძლიერება- დაცვის საქმიანობის გაუმჯობესება; - ტურიზმისა და ძოვების მართვის გაუმჯობესება 	<p>მონიტორინგის დროს ფოკუსირებული უნდა გაკეთდეს ზეკარის უღელტეხილზე (მნიშვნელოვანია ახალი საგზაო ინფრასტრუქტურის პროექტის ფონზე)</p>

ინდიკატორი	ინდიკატორის ამჟამინდელი მდგომარეობა (ტენდენცია, პოპულაციის ზომა)	პირდაპირი საფრთხე/ზეწოლა ზემოქმედების მაჩვენებელი; ეკოსისტემის/ჰაბიტატის ჯანმრთელობასთან კავშირი	მენეჯმენტის შესაძლო პასუხისმგებლობა	კომენტარი
5. თეთრფრთიანი გარიელი (<i>Melanitta fusca</i>)		<ul style="list-style-type: none"> - ბრაკონიერობა/უკანონო ნადირობა; - კვერცხის შეგროვება; - უსისტემო თიბვა 	<ul style="list-style-type: none"> - სამართალდამცავი ორგანოების გაძლიერება-დაცვის საქმიანობის გაუმჯობესება; - კვერცხის შეგროვების აკრძალვა/კონტროლი - კონკრეტული საიტების დაცვა. 	მონიტორინგის ადგილი: ქცია-ტაბაწყურის ტბა
6. კოდალა		ტყის მდგომარეობის მაჩვენებელი	- გააუმჯობესოს ტყის მენეჯმენტი/შეშის მოპოვების პრაქტიკა	შედარებით მარტივი მონიტორინგი; ზოგიერთი არის ზურმუხტის ქსელის სახეობა.
ქვეწარმავლები და ამფიბიები				
7. კავკასიური სალამანდრა (<i>Mertensiella caucasica</i>)	2019 წელს ჩატარებული მთლიანი კვლევები მთელს არეალში	სატყეო მეურნეობის არაკონსერვაციული პრაქტიკის ინდიკატორი (როგორცაა ხეების დააცურება ხეებსა და ნაკადულებში)	- სატყეო მეურნეობის მავნე პრაქტიკის აღმოფხვრა	
თევზები				
8. მდინარის კალმახი (<i>Salmo trutta</i>)		- უკანონო თევზაობა	- სამართალდამცავი ორგანოების გაძლიერება-დაცვის საქმიანობის გაძლიერება	

ინდიკატორი	ინდიკატორის ამჟამინდელი მდგომარეობა (ტენდენცია, პოპულაციის ზომა)	პირდაპირი საფრთხე/ზეწოლა ზემოქმედების მაჩვენებელი; ეკოსისტემის/ჰაბიტატის ჯანმრთელობასთან კავშირი	მენეჯმენტის შესაძლო პასუხისმგებლობა	კომენტარი
9. ტაბაწყურის ტბაში ბენტოსური მაკროუხერხემლოების და თევზების შემადგენლობა	საბაზისო მონაცემების არსებობა	წყლის ხარისხისა და გადაჭარბებული თევზაობის ინდიკატორი	<ul style="list-style-type: none"> - თევზაობის მართვა; - ტბებზე პირუტყვის სარწყულებლად მირეკვის მართვა 	მხოლოდ ტაბაწყურის ტბაში. გუჩმანიძის მიერ განხორციელებული საბაზისო კვლევა

დანართი 2. ფლორის, ჰაბიტატების და ტყის პათოგენების ინდიკატორების მოკლე ჩამონათვალი

ალგეთის ე.პ

ინდიკატორი	ინდიკატორის ამჟამინდელი სტატუსი (თუ ხელმისაწვდომია)	პირდაპირი საფრთხე/ზეწოლა ზემოქმედების ინდიკატორი	მენეჯმენტის შესაძლო პასუხისმგებლობა	კომენტარი
1. ტყეები		- საშეშე მერქნის მოპოვება		
2. მდელოები/სამოვრები		- ძოვება	- სამართალდამცავი ორგანოების გაძლიერება-დაცვის სააქმიანობების გაძლიერება; - მდგრადი ძოვების უზრუნველყოფა	შემოთავაზებული მეთოდი: მუდმივი სანიმუშო ფართობების მოწყობა

მტირალა ეპ

ინდიკატორი	ინდიკატორის ამჟამინდელი სტატუსი (თუ ხელმისაწვდომია)	პირდაპირი საფრთხე/ზეწოლა ზემოქმედების ინდიკატორი	მენეჯმენტის შესაძლო პასუხისმგებლობა	კომენტარი
1. კოლხური ტყე			- ტყეებზე ზეწოლის შემცირება ან/და სპეციალური ღონისძიებების გატარება; - ცნობიერების ამაღლების აქტივობები.	შემოთავაზებული მეთოდი: მუდმივი სანიმუშო ნაკვეთების მოწყობა.
2. ტყის მავნებლები/პათოგენები			ისეთი ღონისძიებების განხორციელება, რომლებიც	

			შეესაბამება დტ-ს რეჟიმს, რეგულაციებს და კონსერვაციის მიზნებს.	
3. უცხო ინვაზიური მცენარეები			ინვაზიური მცენარეების კონტროლის/მოსპობის მიზნით შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება საჭიროებისამებრ.	

კინტრიში დტ

ინდიკატორი	ინდიკატორის ამჟამინდელი სტატუსი (თუ ხელმისაწვდომია)	პირდაპირი საფრთხის/წნევის ზემოქმედების ინდიკატორი	მენეჯმენტის შესაძლო პასუხისმგებლობა	კომენტარი
1. კოლხური ტყე			<ul style="list-style-type: none"> - ტყეებზე ზეწოლის შემცირება ან/და სპეციალური ღონისძიებების გატარება; - ცნობიერების გაზრდის/ამაღლების აქტივობები. 	შემოთავაზებული მეთოდი: მუდმივი სანიმუშო ფართობების აღება.
2. პონტოს მუხა (<i>Quercus pontica</i>)		უკანონო ჭრა.		მნიშვნელოვანი იშვიათი ენდემია
3. ტყის მავნებლები/პათოგენები			ტყის მავნებლების წინააღმდეგ ბრძოლის ღონისძიებები გატარება, რომლებიც შეესაბამება დასახლებული პუნქტების რეგულაციებს და კონსერვაციის მიზნებს.	

4. უცხო ინვაზიური მცენარეები			უცხო მცენარეების კონტროლის/მოსპობის მიზნით შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება საჭიროებისამებრ.	
------------------------------	--	--	--	--

მაჭახელას ეპ

ინდიკატორი	ინდიკატორის ამჟამინდელი სტატუსი (თუ ხელმისაწვდომია)	პირდაპირი საფრთხის/წნევის ზემოქმედების ინდიკატორი	მენეჯმენტის შესაძლო პასუხისმგებლობა	კომენტარი
1. კოლხური ტყე			<ul style="list-style-type: none"> - ტყეებზე ზეწოლის შემცირება ან/და სპეციალური ღონისძიებების გატარება; - ცნობიერების ამაღლების აქტივობები. 	შემოთავაზებული მეთოდი: მუდმივი ნიმუშის ნაკვეთები.
2. ტყის პათოგენები/ მავნებლები			ტყის მავნებლების წინააღმდეგ ბრძოლის ღონისძიებები გატარება, რომლებიც შეესაბამება დასახლებული პუნქტების რეგულაციებს და კონსერვაციის მიზნებს.	
3. უცხო ინვაზიური მცენარეები			შესაბამისი ზომების გატარება უცხო მცენარეების კონტროლის/მოსპობის მიზნით	

ვაშლოვანის PA

ინდიკატორი	ინდიკატორის ამჟამინდელი სტატუსი (თუ ხელმისაწვდომია)	პირდაპირი საფრთხე/ზეწოლა ზემოქმედების მაჩვენებელი	მენეჯმენტის შესაძლო პასუხისმგებლობა	კომენტარი
5. არიდული მსუბუქი ტყეები	მცირდება	შემის უკანონო ჭრა; ცეცხლი მოვება.	გაუმჯობესებული კანონის აღსრულების ჩათვლით. უკანონო ჭრის კონტროლი და აღკვეთა	შემოთავაზებული მეთოდი: მუდმივი ნიმუშის ნაკვეთები.
6. მდელოები		მოვება	- გააძლიეროს სამართალდამცავი ორგანოები; - უზრუნველყოს მდგრადი მოვება	შემოთავაზებული მეთოდი: მუდმივი ნიმუშის ნაკვეთები.
7. ფოთლოვანი ტყე შავი მთაზე		საწვავი და ხე-ტყის უკანონო ჭრა.	გაუმჯობესებული კანონის აღსრულების ჩათვლით. უკანონო ჭრის კონტროლი და აღკვეთა	შემოთავაზებული მეთოდი: მუდმივი ნიმუშის ნაკვეთები.

ჯავახეთის PA

ინდიკატორი	ინდიკატორის ამჟამინდელი სტატუსი (თუ ხელმისაწვდომია)	პირდაპირი საფრთხე/ზეწოლა ზემოქმედების მაჩვენებელი	მენეჯმენტის შესაძლო პასუხისმგებლობა	კომენტარი
ჭაობის მცენარეულობა		- მოვება - დრენაჟი	- მოვების კონტროლი; - ჰიდროლოგიური რეჟიმის აღდგენა.	შემოთავაზებული მეთოდი: მუდმივი ნიმუშის ნაკვეთები.
უცხო ინვაზიური მცენარეები			შესაბამისი ზომების გატარება უცხო მცენარეების	

			კონტროლის/მოსპობის მიზნით	
--	--	--	---------------------------	--

თუშეთის დტ და თუშეთის დლ

ინდიკატორი	ინდიკატორის ამჟამინდელი სტატუსი (თუ ხელმისაწვდომია)	პირდაპირი საფრთხე/ზეწოლა ზემოქმედების მაჩვენებელი	მენეჯმენტის შესაძლო პასუხისმგებლობა	კომენტარი
4. ფიჭვი და ფოთლოვანი ტყეები		<ul style="list-style-type: none"> - ხე-ტყის მოპოვება - ძოვება 	<ul style="list-style-type: none"> - ტყეებზე ზეწოლის შემცირება ან/და სპეციალური ღონისძიებების გატარება; - ცნობიერების ზრდის/ამაღლების აქტივობები. 	შემოთავაზებული მეთოდი: მუდმივი სანიმუშო ფართობების აღება.
5. მაღალმთიანი მდელოები		<ul style="list-style-type: none"> - ძოვება; - კლიმატის ცვლილება. 	სამოვრების მდგრადი მართვა	შემოთავაზებული მეთოდი: მუდმივი სანიმუშო ფართობების აღება.
6. ტყის პათოგენები/მავნებლები			ტყის მავნებლების წინააღმდეგ ბრძოლის ღონისძიებები გატარება, რომლებიც შეესაბამება დასახლებული პუნქტების რეგულაციებს და კონსერვაციის მიზნებს.	

ფშავ-ხევსურეთის დტ

ინდიკატორი	ინდიკატორის ამჟამინდელი სტატუსი (თუ ხელმისაწვდომია)	პირდაპირი საფრთხე/ზეწოლა ზემოქმედების მაჩვენებელი	მენეჯმენტის შესაძლო პასუხისმგებლობა	კომენტარი
1. ტყე		<ul style="list-style-type: none"> - ხე-ტყის მოპოვება - ძოვება 	<ul style="list-style-type: none"> - ტყეებზე ზეწოლის შემცირება ან/და სპეციალური ღონისძიებების გატარება; - ცნობიერების ზრდის/ამაღლების აქტივობების განხორციელება. 	შემოთავაზებული მეთოდი: მუდმივი სანიმუშო ფართობების აღება.
2. მალაღმთიანი მდელოები		<ul style="list-style-type: none"> - ძოვება; - კლიმატის ცვლილება. 	საძოვრების მდგრადი მართვა	შემოთავაზებული მეთოდი: მუდმივი სანიმუშო ფართობების აღება.

ლაგოდების PA

ინდიკატორი	ინდიკატორის ამჟამინდელი სტატუსი (თუ ხელმისაწვდომია)	პირდაპირი საფრთხე/ზეწოლა ზემოქმედების მაჩვენებელი	მენეჯმენტის შესაძლო პასუხისმგებლობა	კომენტარი
1. აღკვეთილის ტყე		<ul style="list-style-type: none"> - ხე-ტყის მოპოვება 	<ul style="list-style-type: none"> - ტყეებზე ზეწოლის შემცირება ან/და სპეციალური ღონისძიებების გატარება; 	შემოთავაზებული მეთოდი: მუდმივი სანიმუშო ფართობების აღება.

2. მდელოები მდ. კაბალის ზედა წელში		- ძოვება; - კლიმატის ცვლილება.	სამოვრების მდგრადი მართვა	შემოთავაზებული მეთოდი:
3. უცხო ინვაზიური მცენარეები			უცხო მცენარეების კონტროლის/მოსპობის მიზნით შესაბამისი ზომების გატარება	

ყაზბეგის დტ

ინდიკატორი	ინდიკატორის ამჟამინდელი მდგომარეობა (თუ შესაძლებელია)	პირდაპირი საფრთხე/ზეწოლა ზემოქმედების მაჩვენებელი	მენეჯმენტის შესაძლო პასუხი	კომენტარი
1. ტყე		- ხე-ტყის მოპოვება	- ტყეებზე ზეწოლის შემცირება ან/და სპეციალური ღონისძიებების გატარება;	შემოთავაზებული მეთოდი: მუდმივი ნიმუშის ნაკვეთები.
2. მაღალმთიანი მდელოები		- ძოვება; - კლიმატის ცვლილება.	სამოვრების მდგრადი მართვა	შემოთავაზებული მეთოდი: მუდმივი სანიმუშო ფართობების აღება.

ბორჯომ-ხარაგაულის ეპ

ინდიკატორი	ინდიკატორის ამჟამინდელი	პირდაპირი საფრთხე/ზეწოლა	მენეჯმენტის შესაძლო პასუხისმგებლობა	კომენტარი
------------	-------------------------	--------------------------	-------------------------------------	-----------

	მდგომარეობა (თუ შესაძლებელია)	ზემოქმედების მაჩვენებელი		
1. ტყე		- ხე-ტყის მოპოვება	- ტყეებზე ზეწოლის შემცირება ან/და სპეციალური ღონისძიებების გატარება;	შემოთავაზებული მეთოდი: მუდმივი სანიმუშო ფართობების აღება.
2. მდელოები		- ძოვება; - კლიმატის ცვლილება.	საძოვრების მდგრადი მართვა	შემოთავაზებული მეთოდი: მუდმივი სანიმუშო ფართობების აღება.
3. ტყის პათოგენები/მავენებლები		-	ტყის მავნებლების წინააღმდეგ ბრძოლის ღონისძიებები გატარება, რომლებიც შეესაბამება დასახლებული პუნქტების რეგულაციებს და კონსერვაციის მიზნებს.	

